

-
11. Отчёт за 2009 год: программы и направления развития корпоративной социальной ответственности «Киевстар», цифры и факты - <http://www.kyivstar.net/>
  12. Сайт компанії «Сандора»: <http://sandora.onrea.net/ua/>
  13. Социальный отчет «Нестле» С.А. «Создавая общие ценности», 2008 г. - www.nestle.ru
  14. Сайт компанії «Нестле»: <http://www.nestle.com/>
  15. Соціальний звіт компанії «Оболонь» «Сталий розвиток у 2009 році» - <http://www.obolon.ua/>
  16. Сайт Фонду Пінчука: <http://pinchukfund.org/>

Ткаченко

В.С.

СОЦИАЛЬНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ БИЗНЕСА КАК СЛЕДСТВИЕ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ЭКОНОМИКИ

Проанализированы эффективное государственное регулирование в сфере экономики, предположим : наличие качественно разработанных законов и нормативных актов с целью обеспечения приоритетной ориентации предпринимательства на недопущение выпуска и реализации продуктов и услуг, опасных для морали, здоровья, жизни и имущества потребителей, окружающей среды и общества в целом; разработку эффективных механизмов их реализации; разделение власти и бизнеса; искоренения коррупции.

***Ключевые слова:** государственное регулирование экономики, коррупция, бизнес, нормативные акты, окружающая среда.*

Tkachenko V.

CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY CONSEQUENTIAL STATE REGULATION OF ECONOMY

Analysis of effective state regulation of the economy, which envisages : the presence of well developed laws and regulations to ensure the priority orientation of business to prevent the issuance and sale of products and services that are dangerous to morals , health, life and property of consumers , the environment and society in general , the development of effective mechanisms for their implementation , division of government and business , the eradication of corruption.

***Keywords:** government regulation of the economy, corruption, business regulations, environment.*

УДК 339.14

Карпенко Д.

СКЛАДОВІ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

У статті розкриваються складові міжнародної економічної інтеграції; подано визначення понять «інтеграція», «міжнародна інтеграція», «міжнародна економічна інтеграція»; наведено характеристики типів міжнародної інтеграції та розкрито їх особливості для економіки країн.

***Ключові слова:** інтеграція, міжнародна інтеграція, міжнародна економічна інтеграція, Європейський союз, Митний союз.*

Ринок виробництва та споживання товарів і послуг, міжнародні корпорації і дочірні компанії, сфери впливу, регулюючі руйнівну конкуренцію – все це базується на спільному збалансованому економічному взаємодії країн, пов'язаних спільними діловими інтересами. У сучасному світі відбуваються глобальні процеси, пов'язані з об'єднанням іноземних держав в різні союзи та формування. Відбувається це з цілого ряду причин, головними з яких можна вважати наступні: зростає взаємозалежність економік; процеси інтеграції набирають обертів на мікро-і макрорівнях; ніж вище цивілізованість держави, тим швидше воно переводить свою економіку від національної господарської замкнутості до відкритості зовнішньому світу.

Метою нашої статті є теоретичне обґрунтування міжнародної економічної інтеграції, яка по своїй суті формує необхідні теоретико-методологічні передумови для аналізу різноманітних форм та типів інтеграційних об'єднань. Інтеграція (лат. *integratio* – відновлення, поповнення) в абстрактно-теоретичному контексті означає стан зв'язаності окремих диференційованих частин і функцій системи в ціле, а також процес, що веде до такого стану. Процес економічної інтеграції відбувається тоді, коли дві або більше країн об'єднуються для створення ширшого економічного простору. Країни укладають інтеграційні угоди, сподіваючись на економічний вигравш, хоча також можуть переслідувати політичні та інші цілі.

За результатами аналізу складових економічної інтеграції вітчизняними науковцями (Г.Задорожня, В.Коваленко, Т.Новікова, О.Пономаренко та ін.) зазначено, що економічна інтеграція – це процес господарсько-політичного об'єднання країн на основі розвитку глибоких стійких взаємозв'язків і поділу праці між національними господарствами, взаємодії їхніх відтворювальних структур на різних рівнях і в різних формах.

На сьогодні прийнято вважати, що міжнародна економічна інтеграція – це свідомий процес, що направляється і регульований главами держав, викликаний об'єктивними причинами. У його основі лежить зближення окремих господарських, економічних систем, їх зрощування, підстроювання один під одного. Природно, що подібні союзи плануються не на один день, мають довгостроковим потенціалом і елементами саморозвитку [3].

На мікрорівні цей процес іде через взаємодію капіталу окремих господарюючих суб'єктів (підприємств, фірм) прилеглих країн шляхом формування системи економічних угод між ними, створення філій за кордоном. На міждержавному рівні інтеграція відбувається на основі формування економічних об'єднань держав і узгодження національних політик.

Міжнародна економічна інтеграція вигідна окремим країнам, які, ведучи власне господарство відокремлено, стикаються з низкою труднощів. Об'єднавшись, ці труднощі долають значно легше, вирішуючи багато проблем економічного і технічного характеру.

Якщо розглядати економічний мікрорівень, то міжнародна інтеграція – це створення в довколишніх державах фірм, організацій, підприємств, що мають спільні торгово-господарські зв'язки. Наприклад, в одній країні на підприємствах виробляється продукція з сировини, яка постачає інша. А виробництво ведеться на обладнанні, виробленому в третій країні-компаньйона. Такий тип зв'язку встановлюється на основі економічних угод, організації закордонних філій тощо.

Якщо говорити про макрорівні, то він прирівнюється до міждержавного, і тут міжнародна інтеграція – це економічне об'єднання держав, узгоджене не тільки на господарській діяльності, але і на окремих національно-політичних засадах.

Інтенсивний розвиток інтеграції вимагає вільного переміщення товарів у державних регіонах, послуг, грошових коштів, робочих ресурсів. Це, у свою чергу, спричиняє необхідність узгоджених спільних дій у фінансах, валютних операціях, сфері науки і техніки, економіки. Більше того, в орбіту спільних дій з часом включаються і соціальна політика, зовнішня та оборонна. Таким чином, міжнародна економічна інтеграція – явище складне, багаторівневе, можливе на певному етапі розвитку державних систем. Для її виникнення потрібно суспільну свідомість високого рівня, подолання конфронтації, яке властиво державам з мілітаристським ухилом правління.

Розглядаючи складові міжнародної інтеграції, ми, перш за все, повинні виділити окремі її форми:

Найпростішою з них прийнято вважати зони вільної торгівлі. При утворенні таких зон між країнами-учасниками ліквідуються різні обмеження, пов'язані з ввезенням-вивезенням товарів, митом і т.д.

Митний союз – цей різновид форми міжнародної економічної інтеграції передбачає запровадити не тільки зону вільної торгівлі між країнами-учасниками, а й загальну зовнішню торговельну політику, і певний регулятор цін по відношенню до країн, що не входять до інтеграційний союз.

Більш складним утворенням є спільний ринок. Він дає можливість не тільки організувати загальні ринковий простір з вільною взаємовигідній торгівлею, єдиною ціновою політикою, а й вільне введення-виведення капіталів, пересування трудових ресурсів, узгодженість в економічних законодавствах що беруть участь.

Міжнародна економічна інтеграція найвищого рівня – це економічний і валютний союз. Така спільнота, крім усього іншого, передбачає єдину міждержавну валютну, фінансову, економічну політику [7].

Процеси міжнародної економічної інтеграції активізувались у другій половині ХХ ст. в різних регіонах земної кулі. На мікрорівні цей процес іде шляхом взаємодії її відтворювальних суб'єктів (підприємства, фірми), що сприяє взаємопроникненню і зрощуванню національних економік. На макрорівні економічна інтеграція базується на розвитку міжнародної торгівлі товарами, послугами і зростанні міжнародного руху факторів виробництва (капіталу, робочої сили і технологій), які набирають форми міждержавних угод, погоджених з національними стратегіями економічного і політичного розвитку.

Інтеграційним об'єднанням властиві регіональні відмінності у ступені зрощення національних господарств, узгодженості інституційних механізмів, тобто ступені інтегрованості національних економік.

У країнах, що створили інтеграційні об'єднання, спостерігаються позитивні зрушення в економіці: зменшуються трансакційні витрати і прискорюються темпи взаємної торгівлі; зростаюча конкуренція між виробниками з різних країн стримує зростання цін, стимулює поліпшення якості товарів і створення нових технологій, зумовлює скорочення відносно неефективних виробництв, призводить до припливу іноземних інвестицій [7].

Першою формою наближення країн одна до одної є підписання преференційних торгових угод. Вони підписуються або на двосторонній основі між окремими країнами, або між існуючими угрупованнями та окремою країною.

Другою формою інтеграції виступає зона вільної торгівлі. При цій формі інтеграції країни добровільно відмовляються від захисту своїх національних ринків тільки у відносинах зі своїми партнерами по даному об'єднанню, а стосовно третіх країн вони виступають не колективно, а індивідуально, тобто зберігають свій економічний суверенітет. З третіми країнами кожен учасник зони вільної торгівлі встановлює власні тарифи. Такий вид інтеграції застосовується країнами ЕАСТ, НАФТА й іншими інтеграційним угрупованнями. В умовах зони вільної торгівлі зростає внутрішня і взаємна торгівля між країнами цієї зони [6].

Більш розвинутою формою регіональної інтеграції виступає Митний союз. У рамках цього інтеграційного об'єднання зовнішньоторговельні зв'язки його членів із третіми країнами визначаються колективно. Так, учасники Союзу зводять спільно єдиний тарифний бар'єр проти третіх країн. Це дає можливість більш надійно захистити єдиний регіональний ринковий простір, який формується і виступає на міжнародній арені як об'єднаний торговий блок. Але при цьому учасники даного інтеграційного об'єднання втрачають частину свого зовнішньоекономічного суверенітету. Подібний варіант інтеграції спочатку здійснювався в рамках Європейського Союзу західноєвропейських країн.

Четвертою формою розвитку інтеграційних об'єднань є Спільний ринок. Тут усі характеристики Митного союзу зберігають своє значення. Крім того, у рамках Спільного

ринку усуваються обмеження на переміщення різних факторів виробництва, що підсилює економічну взаємозалежність країн – членів даного виду інтеграційного об'єднання. Цей етап розвитку пройшов Європейський Союз, Карибський Спільний ринок [7].

Якщо аналізувати загальний ринок ЄС, то він був в основному створений наприкінці 60-х рр. Х ст. Але вільного пересування через кордони держав товарів, послуг, капіталів і робочої сили виявилось мало для формування зрілого єдиного ринкового простору. Для більш плідної роботи Європейського Союзу потрібно було провести додаткові заходи. Серед них:

вирівнювання податків;

усунення бюджетних субсидій окремих підприємств і тим більше цілих галузей;

відміна розходжень в національних, трудових і господарських законодавствах;

уніфікування національних технічних і санітарних стандартів;

координування національних кредитно-фінансових структур і систем соціального захисту.

Здійснення цих заходів і подальша координація національної податкової, антиінфляційної, валютної, промислової, сільськогосподарської і соціальної політики учасників даного інтеграційного об'єднання призвела до створення зрілого єдиного внутрішнього ринку країн Європейського Союзу.

П'ята форма інтеграції – створення економічного союзу, який передбачає об'єднання національних економік кількох країн на основі митного союзу, спільного ринку, уніфікації фінансових систем і проведення спільної валютної політики. На цьому етапі виникає потреба в установах, наділених правом не тільки координувати дії та спостерігати за економічним розвитком, а й приймати оперативні рішення від імені угруповання в цілому. Уряди погоджуються передати частину своїх функцій наднаціональним органам, наділеним правом приймати рішення з важливих питань організації. Прикладами економічного союзу є Європейський союз, Співдружність незалежних держав – СНД [7].

Найвищою формою інтеграції вважається політичний союз, який передбачає передання національними урядами наднаціональним органам більшої частини власних повноважень стосовно третіх країн, що фактично означає створення міжнародної конфедерації та втрату суверенітету окремими державами. Але такі цілі ще ніхто не ставить, це – суто теоретична форма.

Найпростіша форма економічної інтеграції – зона вільної торгівлі, у рамках якої відмінюються торговельні обмеження між країнами-учасницями й насамперед мита. Інша форма – митний союз – припускає поряд з функціонуванням зони вільної торгівлі встановлення єдиного зовнішньоторговельного тарифу й проведення єдиної зовнішньоторговельної політики відносно третіх країн.

Оскільки митний союз передбачає як вільну торгівлю між країнами-учасницями (лібералізація), так і, одночасно, обмеження на імпорт країн, що не входять у союз, або третіх країн (протекціонізм), він може справляти як позитивні, так і негативні ефекти на торгівлю. Позитивний ефект відбувається тоді, коли скасування внутрішніх тарифів та інших бар'єрів стимулює приріст обсягів торгівлі між країнами-учасницями, який не витісняє імпорт третьої країни. Іншими словами, митний союз зумовлює надання переваги виробнику з низькими, а не високими затратами в межах союзу/ Цей позитивний ефект називається розширенням торгівлі[5].

Негативний торговельний ефект спричинюється тоді, коли країни-учасниці купують одна в одній ті товари (послуги), які вони недавно купували у третіх країн. Відомий як зміна напрямів торгівлі, цей негативний ефект виникає через надання переваги не виробнику з низькими затратами поза союзом, а виробнику з високими затратами в межах союзу. Це відбувається тоді, коли економіки країн-учасниць надзвичайно конкурентоспроможні і мають багатопрофільні моделі виробництва. Відтак є безліч можливостей для спеціалізації та торгівлі між ними. І навпаки, коли економіки до союзу були комплементарними (взаємодоповнюючими), тоді можливості для нової торгівлі обмежені, оскільки економіки вже спеціалізовані відносно одна до одної.

Розширення торгівлі прямо залежить від розмірів митного союзу (його частки у світовій торгівлі та виробництві): чим вони значніші, тим більшою є ймовірність того, що виробники з низькими затратами входитимуть у цей союз. І навпаки, митний союз невеликого економічного розміру веде до зміни напрямів торгівлі. Чим більшими були мита країн до входження в союз, тим вищою є вірогідність розширення торгівлі тими товарами, які раніше мали захист від імпорту. Нарешті, чим менша відстань між країнами-учасницями, тим більша можливість для розширення торгівлі (внаслідок низьких витрат на фізичне переміщення).

Розширення торгівлі підвищує ефективність світової економіки (а відтак, і її потенціальний добробут) шляхом заміни виробництва, що має високі витрати, на виробництво з нижчими витратами. Натомість зміна напрямів торгівлі знижує світовий потенціальний добробут, оскільки передбачає заміщення виробництва з нижчими витратами поза союзом на виробництво з вищими витратами в межах союзу [1].

Отже, означені складові міжнародної інтеграції спрямовуються на добробут, оскільки узгоджує виробничі можливості та споживчі переваги союзу. Зміна ж напрямів торгівлі негативно впливає на споживання, тому що збільшує розрив між пріоритетними споживачами в союзі, з одного боку, та світовими виробничими можливостями – з іншого. Розширення торгівлі збільшує вибір споживачів, а зміна напрямів торгівлі зменшує його.

Таким чином, міжнародна економічна інтеграція на сучасному етапі є зростаючим фактором світового господарства. З огляду на це вигоди, які отримує національна економіка від участі в інтеграційних процесах, а також втрати, яких вона може зазнати, слід враховувати, розробляючи і реалізуючи зовнішньоекономічну політику України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Економічна інтеграція. Інструмент посилення конкурентноспроможності невеликих підприємств: монографія / В. Н. Парсяк, І. Л. Диbach. - Миколаїв : Торубари О. С., 2010. – 170 с.
2. Економічна інтеграція і глобальні проблеми сучасності: конспект лекцій / О.О.Пономаренко, Т.В.Новікова ; Харківський національний економічний ун-т. - Х. : ХНЕУ, 2006. - 96 с. - Бібліогр.: С. 91-93.
3. Енциклопедія економіки. Соціальний економічний ресурс. – Заголовок з екрану. – Режим доступу: <http://economic.lviv.ua/sv-tova-ekonom-ka/m-zhnarodna-ekonom-chna-ntegrats-ya.html>.
4. *Задорожня Г.П.* Економічна інтеграція і глобальні проблеми сучасності: аналітико-стат. інформація / Г. П. Задорожня ; Український ін-т науково-технічної і економічної інформації. - К.: УкрІНТЕІ, 2002. - 35 с
5. *Кавценюк Н.А.* Інтеграційні процеси у країнах з перехідною економікою: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.01 / Кавценюк Ніна Анатоліївна; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. - К., 2008. - 20 с.
6. *Коваленко В.М.* Розвиток зовнішньоекономічної діяльності України в контексті міжнародної інтеграції: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.02 / Коваленко Віктор Миколайович; Донец. нац. ун-т. - Донецьк, 2010. - 19 с.
7. *Лук'яненко Д.Г.* Економічна інтеграція і глобальні проблеми сучасності: навч. посібник / Д. Г. Лук'яненко; Київський національний економічний ун-т. - К. : КНЕУ, 2005. - 204 с.
8. *Табачник Д.В.* Міжнародна економічна інтеграція на початку ХХІ століття [Текст] : матеріали міжнар. наук. симпозіуму "Механізм введення та оптимального функціонування зони вільної торгівлі між державами-учасницями СНД" (15-16 серпня 2003 р., м. Ялта) / ред. М. Я. Азаров [та ін] ; Адміністрація Президента України, Кабінет Міністрів України, Виконавчий комітет Співдружності Незалежних Держав, Рада Міністрів Автономної Республіки Крим, НАН України. - К.: Знання України, 2004. - 299 с.

Карпенко Д.

СОСТАВЛЯЮЩИЕ МЕЖДУНАРОДНОЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ИНТЕГРАЦИИ В НАЧАЛЕ XX ВЕКА

В статье раскрываются составляющие международной экономической интеграции; подано определение понятий "интеграция", "международная интеграция",

---

"международная экономическая интеграция"; приведены характеристики типов международной интеграции и раскрыты их особенности для экономики стран.

Ключевые слова: интеграция, международная интеграция, международная экономическая интеграция, Европейский союз, Таможенный союз.

Karpenko D.

**COMPONENTS OF THE INTERNATIONAL ECONOMIC INTEGRATION
IN THE EARLY TWENTIETH CENTURY**

The constituents of international economic integration open up in the article; determination of concepts is given «integration», «international integration», «international economic integration»; descriptions over of types of international integration are brought and their features are exposed for the economy of countries.

Keywords: integration, international integration, international economic integration, European union, Customs union.